

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

DE || LIBERTATE || CHRISTIANA ||

Lensaeus, Johannes

Antverpiae, 1590

Capvt XVI. Quid sibi ea velint quæ Tertullianus in Apologetico scripta reliquit de libertate religionis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46059](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46059)

CAPVT XVI.

Quid sibi ea velint quæ Tertullianus in Apologetico scripta reliquit de libertate religionis.

DIXERIT aliquis, Tertullianum disertis verbis hanc, quæ petitur à nostris Libertinis, concedi velle religionis libertatem. sic enim scribit Apologetici capite vigesimo tertio, cum Gentiles persecutores alloquitur: Videte ne & hoc ad irreligiositatis elogiũ concurrat, adimere libertatem religionis, & interdiceret optionẽ diuinitatis, vt nõ liceat mihi colere quẽ velim, sed cogar colere quem nolim. Nemo se ab inuito coli velle, ne homo quidem. Atque ideo & Aegyptijs permilla est tam vanæ superstitionis potestas, auibus & bestijs consecrandis, & capite damnandi, qui aliquem eiusmodi Deum occiderint. vnicuique etiam prouinciarũ & ciuitati suus Deus est: vt Syriarũ, Astartis: vt Arabiarũ, Dialares: vt Norico, Tibilenus: vt Africæ, Celestus: vt Mauritaniarũ, reguli sui: Crustumensium, Delmentinus: Narniensium, Viridanus: Asculanorum, Ancaria: Velsiniensium, Nursia: Otricularum, Valentia: Sutrinorum, Nortia: Faliscorum, in honorem est pater Curis. sed nos soli atcemur à religionis proprietate. Hæc Tertullianus. Quorum sensum ex ijs quæ explicata sunt, in prõptu est colligere. nam priora quidem verba requirunt libertatem veram, quæ cuique permitti sic debet, vt à veræ diuinitatis cultu non impediatur, neque ei cogatur seruire, quem vero iudicio improbet. Ea quippe sola est religionis, hoc est, veræ pietatis libertas. Nam impietas, & superstitio, & noxius error circa res diuinas, religio esse non potest. hæc veram Dei veri colendi libertatem adimebat Christianis impia crudelisque gentilitas, cogens omni genere suppliciorum, simulacra muta venerari, eoque magis licet sæuiens, quòd eum cultum à nostris improbatum

bb 5

atque

atque execrabilem iudicatum, ratione tueri, non sine rubore, conaretur. Et idcirco disputatione sublata, fiebat quòd Ennius ait:

Pellitur è medio sapientia; vi geritur res.

Quæ verò sequuntur, non eò pertinent, vt ostendatur iure & prudenter concedi tantam deorum varietatē; sed vt intelligatur hoc libertatis, Gentiles principes nò debuisse Christianis denegare in Dei sui cultu, quod omnibus aliis nationibus ab ipsis concessum est. Nos enim soli (inquit) arcemur à religionis proprietate. ita quam diceret planiùs: Cùm ceterarum gentium cuiq; suos deos permittatis, solos Christianos non patimini colere eum deum quem iudicent esse colendum. ita permitta omnis generis superstitionibus libertate, sola vera pietas est, quam ex omnibus terrarum angulis exturbatis. Apparebat sanè tunc quænam esset vera religio, quam diabolus persequebatur. Nam suos ille cultus omnes, sub infinita propè deorum multitudine, liberos & quietos esse patiebatur. Sciebat enim nihil interesse quos deos colerent, modò vera interim diuinitate ignorata, in illis omnibus simulacris ipse coleretur. Quia reuera omnes dij gentium dæmonia, Dominus autem cælos fecit. Soli aduersabatur Christianæ religioni, quoniam & hæc aduersabatur ei, quæ ceteros damnabat cultus, dæmonum videlicet delicias. Quin & ipsos dæmones exturbabat de cordibus credentium, quæ per omnes antea gentes, nihil obstetè deorum multitudine, alta pace possederat. Cùm enim fortis armatus (ait Saluator) custodit attriù suū, in pace sunt omnia quæ possidet. at Christiana religione in orbem terrarum introducta, cœpit impleri quod sequitur: Cùm autem fortior eo superuenerit, intrat in domum fortis, & priùs alligat fortem, ac deinde vasa eius omnia diripit. Hæc igitur odiorū causa fuit, vt propterea Christianos, vbicūq; posset, excitatis

persecutionibus, vexare, exagitare, & è medio tollere
 omni conatu & opera niteretur. Illa verò iam si quis
 cum rebus nostris compararet, is animaduertet etiam
 hoc facilè, quænam vera sit modò religio, quam diabo-
 lus persequitur. Omnibus enim aliis professionibus &
 petitur & datur libertas. vbi cœperit diabolus paulo
 liberius dominari, soli sunt Romanæ Ecclesiæ homi-
 nes, qui vel latere coguntur, & dissimulare quod intus
 sunt; vel si se protulerint, exturbantur. Damnat enim
 hæc iure suo reliquos omnes cœtus, qui præter ipsam,
 religionis nomine celebrantur: sicut olim Christiana
 pietas ceteros cultus omnes qui præter ipsam fierent,
 vt noxios & mortiferos respuebat. Aduersatur hæc
 diabolo sola, in qua vera pœnitentia est, & vera dona-
 tur remissio peccatorum; quam solam Christus regit
 ac protegit, qui saluator est corporis sui. Hanc igitur
 ecclesiam ex aduerto lædit diabolus & opprimit cùm
 potest, quoniam ab ea se lædi sola, & debilitari, & ex-
 pelli, forasque projici sentit. Ab ea verò cùm sibi ad-
 huc metuit, petit sectis ceteris libertatem: quæ si ne-
 getur, tum illius tyrannidem in suos filios vehemèter
 exaggerat. Quos si Dei filios vocet, nihil mirandum
 est; quia & haberi vult pro Deo, per eam superbiam,
 qua super sidera exaltare voluit solium suum, & simi-
 lis esse altissimo: & de eo scriptum est, quòd deus sit
 huius seculi, ex cæcans mentes infidelium. hos profe-
 cto suos lubès eò perduceret, vt dicere possent, Pax &
 securitas. Nūquam enim hoc Dei filij dicturi sunt, qui
 vsque ad finem mundi persecutiones grauissimas pie-
 tatis nomine patiètur. Sed dicent hoc Antichristo re-
 gnante Ecclesiæ desertores, cùm eos fractis Christia-
 norum Principum viribus, vel ipsis etiam Principibus
 per hæreses aut apostasias deprauatis, nemo impediet,
 nemo turbabit, nemo legibus incuriet armisq. metum,
 quo minùs quodcunque libuerit impietatis genus
 pro

764 DE CHRISTIANA LIBERTATE
pro voto confectentur. Huc profectò tendit ista tam
frequens tamque pertinax libertatis efflagitatio, sen-
simque ubi vel annuitur, vel extorquetur, mundum
in deteriora labentem præparat Antichristo.

CAPVT XVII.

*Satis declarare Ecclesiæ Romanæ desertores, solam eius esse
religionem, quam nolint haberi liberam: idq̄, ex tribus
potissimum capitibus, quæ breuiter confutantur.*

QUOD autem sola sit Romana religio, quam no-
lint haberi liberam, ex eo perspicitur; quia cum
ceteris errores tribuant tolerabiles, hanc vnã grauif-
simæ superstitionis impietatisque condemnant, ex tri-
bus potissimum capitibus. [Primò, quia pura & sim-
plici ac sana doctrina Christi relicta, humanis potius
constitutionibus & inuentionibus fidem habeat. Se-
cundò, quòd eum cultum amplectatur, qui sit positus
in creaturis, externisque rebus, & egenis mundi ele-
mentis, quibus diuina virtus affingitur, quam nemo
tamen (inquit) accipiat vel experiatur: non eum qui
in spiritu & veritate situs est. Tertiò, quòd in ea ho-
mines vsurpent sibi in diuinis negotiis remissionem
peccatorum, dationem Spiritus sancti, erogationem
multarum confictarum gratiarum: cum ea ad Christum
transferenda sint, eique soli tribuenda. Ad quæ (in-
quit) quia hætenus non attendimus, omnes nostri
conatus irriti fuerunt, & erunt quoque tam diu vani
& inutiles, quàm diu operam dare neglexerimus, vi-
tria ista, nempe: Sana doctrina, verus Dei cultus, & po-
testas tam in cælo quàm in terra, in eum modum, quæ
à Christo docta, instituta, & demonstrata fuerunt, ei-
dem restituantur.] Hoc autem quid est (dic enim, te
rogo, quod vis planius) hoc, inquam, quid est nisi ve-
stros conatus tam diu vanos & inutiles futuros, donec
Roma-

*In epistola ad
Archiducem
Matthiam.*